

GLÒRIA CORTINA

PERIFÈRIA

Perifèria.— Els meus lectors —si en tinc— deuen estar ben farts de llegir que corro. Ho he escrit en vers i en prosa. Sobre l'humil paper dels diaris, en el couché d'una revista i fins en l'impol·lut blanquíssim d'una publicació per a bibliòfils. Ara hi hauré de tornar. Potser més d'un deu pensar que em toca justificar aquesta redundància temàtica. Per què? Que potser els poetes enamorats no fan bullir sempre en la seva sopa literària la pasta de les quatre lletres de l'amor? És que els articulistes polítics no alceen en va el nom de la democràcia més de deu mil vegades? Córrer és un dels millors sistemes que conec de fer rendir el meu pensament, de posar-hi ordre i gasolina alhora. L'altre sistema és col·locar-me davant de l'ordinador i començar a fer això que faig ara. Corro, per tant, però sobretot, alimento el pensament. Corro pels afores de Girona i segueixo, sempre que puc el mateix itinerari. Surto de casa i encaro Emili Grahit en direcció a l'Onyar. La Girona d'on surto és central i moderna: una gran avinguda amb edificis alts i vulgars, amb botigues, garatges i corredors de finques. He anat veient com lentament queia una part de les antigues casernes. Ara hi queda un edifici arrelgadet, vagament neoclàssic versió anys quaranta amb aguilot inclòs, que lliga prou bé amb el revival racionalista d'una certa postmodernitat. El governador militar ha deixat les venerables ruïnes de sant Domènec per l'edifici menys anodí d'aquests entorns. També veig un edifici nou, passable, que els de "Secrets de família" fan sortir cada dos per tres.

Abans de veure'l, els ulls se m'enganxen a un dels blocs mig derruït de les casernes. Ara que els mestres organitzen tantes excursions didàctiques, penso, podrien portar els nens aquí i parlar-los de Sarajevo: aquest edifici esventrat per una bomba que no ha caigut mai seria una bona il·lustració dels efectes d'una guerra: "Mireu, ara tot Sarajevo és així". Passo per davant de l'Escola de Mestres i sento els nens de l'Annexa obrint-se camí, amb els ganivets de les rialles, entre la selva dels automòbils. No miro l'enorme massa de maons de l'església de Sant Josep, resum monumental del barri que deixo a l'esquena (gironins del pilot del mig que vivim, de grat o per força, entre l'enorme mal gust que van produir els anys seixanta). Circumval·lo el gèiser, normalment arrosnat, de la plaça dels Països Catalans i passo davant dels guàrdies civils. Una noia baixeta, i amb cua sota la gorra verda, em mira, al costat d'un para-sol que li fa de garita. Els cotxes, per entrar a la caserna han de ser revisats amb un aparell detector. Clausurada, a dins, una vida

completa: dones amb les bosses de menjar, nens, guàrdies una mica panxuts, joves amb aire de Tele5 que surten de la porta amb el cabell clenxinat i ulleres fumades.

Sobre l'Onyar s'inclinen, no gaire més avall, unes casetes de construcció primitiva, amb els horts no gaire nets i un parell de figueres que, en aquest temps, fins i tot a migdia, deixen anar olor de fresca. A l'altre costat del carrer que segueixo (el del carrilet, que van asfaltar fa un parell o tres d'anys) comença a alçar-se la muntanya de Palau. El que es va construir en aquest punt és més que lleig: blocs mal fets, que porten encara la marca, trista i sinistra, de la pobresa del temps franquista. Vaig seguint, sento el trànsit de l'altra banda del riu i observo el cementiri, la porta noucentista de la mort i la mort més recent, en blocs de nínxols sense gràcia; la muntanya pelada i un tros de la Vila més roja i més dura de Girona.

Però jo vaig resseguint el perfil del ventre de la muntanya. Si ha plogut, la terra dels marges (que resisteix, no sé si heroica però potent, els càstigs de la civilització) em regala olors de clorofil·la. Arribat aquí, ja tinc els músculs desentumits i corro a gust. De tant en tant s'acosta un cotxe. Amb gent de pell fosca a dins. La recta em porta a la Creueta, que és una perifèria aïllada i curiosa. Quan vaig començar a córrer, fa sis anys, hi dominava encara el flamenc. Després, de cop, tot eren africans i les dones que hi veia portaven unes magnífiques túniques blaves o verdes. Sempre hi ha hagut nens. Molts nens. Que sempre juguen. Ara tenen la pell de color de llet i cafè. De tant passar-hi, alguns em coneixen. Un parell d'anys enrere em seguien un tros. Parlaven un mal català, en castellà passable i en un francès boníssim. Entre ells ho fan en àrab. El tros que jo acabo de fer, el fan cada dia a peu, per anar i tornar d'escola. Si hi passo els vespres, quasi de nit, són a la pista: hores i hores de futbol, com quan jo era com ells. També hi solo veure un ancià amb túnica i casquet de fil. Els diumenges, els homes aplegats més aviat en silenci, amb un posat molt digne, una mica sever, un pèl trist.

Hi ha, també a la Creueta, nens i gent gran que sento parlar en català. No viuen pas als blocs descarnats, sinó en cases de poble, també humils, però no pas miserables. Hi ha un edifici abandonat, que m'agrada molt. Sembla una fàbrica de principis de segle. Però sobretot hi ha un hort, un rectangle meravellós de terra de color d'aram vell que admiro com si fos una obra d'art. El mena un home bru i corpulent amb qui, de tant en tant, intercanvio alguna paraula. També trobo sovint un vellet amb crosses, pràcticament consumit pels anys, que s'esforça admirablement a caminar fins al bosc de ribera que creix, més avall, seguint l'Onyar. Encara que no plogui, aquí l'Onyar és sempre una bassa plena. I fosca. La variant, mastodòntica, el travessa en aquest punt. La terra és vermella. Quan plou, fa un fang pesat i, si no, una pols densa. Hi ha camps de blat i d'userdà. A l'estiu planten gira-sols, que creixen molt verds, es tornen grocs i acaben renegrint-se. No sé si és que ja surt a compte només plantar-los i els de Brussel·les deixen anar, es culli o no, algun cèntim.

A l'altra banda dels camps que la tardor passada el riu, sortint de mare, va deixar plens de sorra, hi ha dues cases de pagès. M'agradaria, penso a vegades, viure en el paller de la més grossa. Plantar finestra en aquesta cruïlla on tota la bellesa del món encara creix: els verds i la foscor atractiva del bosc d'alzina i pi; els camps que he dit; la marca del treball sobre la terra; el riu humil i, al fons, unes muntanyes d'un verd antic i taciturn. També tindria al davant bons exemples de la lletjor construïda: la fatuïtat de la variant; l'erosió sàdica; una immensa flor de ciment que va fer l'enginyer, disfressat d'escultor: càstig sobre càstig; el pubis de les Gavarres arranac; la terra vermella perduda; el bolet urbà de la Creueta. No és mal lloc per mirar el món. Algú s'ha arrelglat una d'aquestes cases de pagès. Obsessivament, ha volgut fer sortir la pedra humil. Abans era una casa envellida i cansada, però agradable; ara és pretenciosa i falsament rústica. Encara no hi viuen.

Continuo amunt, després, cap a Palau. Vorejo el bosc. Hi ha masos, xalets i convents amb monges pausades i velletes. Arribo a les instal·lacions del GEiEG, una altra grandiloqüència gironina, amb graderies enormes, gespa, pista boníssima i pocs atletes. Molt poc més amunt, però, hi ha un camp de futbol sense herba, tot de sorra. És sempre ple de nois i nens, els vespres, que s'entrenen. Els dissabtes hi ha partits i els pares, però sobretot les mares, animen l'ambient i escridassen l'àrbitre, tot ell molt dignament de negre. Ahir al vespre hi eren tots: desenes de nens agrupats en equips que estrenaven temporada. Hi ha una nota escrita prop dels vestidors que recorda el valor del respecte per damunt del de la competició. Els de la Penya Bons Aires: bona gent. M'encanto els dissabtes veient com la toquen els nens. Però ara es fa fosc. Segueixo amunt, cap a la perifèria daurada que marca la creu de Palau. S'ha fet de nit i refaig de nou, tot baixant, l'itinerari. Sento la veu de bosc, que la foscor subratlla, abans de resseguir els camps que seran negres del tot. Desembocaré, finalment, al groc ataronjat que il·lumina l'illot, mig rústic, mig suburbial, de la Creueta; sentiré olors dels menjars pobres i la curiosa, l'obsessiva mobilitat de la música dels àrabs. Potser els nens encara estan jugant a la pista: el bullici de la vida en el cor de la desolació.

ANTONI PUIGVERD